

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta laeiksi valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain muuttamisesta

Eduskunta on lähettänyt 7 päivänä maaliskuuta 1986 valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 20 laeiksi valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain muuttamisesta.

Lisäksi eduskunta on lähettänyt 18 päivänä maaliskuuta 1986 valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi ed. Kuopan ym. laki-aloitteen n:o 25 laeiksi valtion virkaehtosopimuslain, kunnallisen virkaehtosopimuslain, yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain sekä työehtosopimuslain hyvityssakkosäännösten muuttamisesta. Valiokunta on päättänyt käsitellä tämän aloitteen hallituksen esityksen yhteydessä.

Valtiovarainvaliokunta on eduskunnan päätöksen mukaisesti pyytänyt asiasta laki- ja talousvaliokunnan lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan edellä mainittuihin lakeihin lisättäväksi työehtosopimuslakia vastaavat säännökset, jotka koskevat hyvityssakkojen määräaikaista tarkistusmenettelyä rahan arvon muutosta vastaavasti.

Edelleen lakeihin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan hyvityssakko voidaan tuomita maksettavaksi myös silloin, kun sopimuksen rikkojan olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimusta. Voimassa olevan lain mukaan sopimukseen sidottu voidaan tuomita maksa-

maan hyvityssakko, jos hän on tietensä rikkonut sopimuksen määräyksiä. Muutoksella on tarkoitus lisätä vastuuta virka- ja toimiehtosopimusten edellyttämästä käyttäytymisestä.

Lisäksi hyvityssakkojen määrän arvioinnissa huomioon otettavia perusteita ehdotetaan täydennettäväksi työehtosopimuslakia vastaavasti. Erityisistä syistä hyvityssakko voitaisiin jättää myös kokonaan tuomitsematta.

Lakialoitteessa n:o 25 ehdotetaan, että työehtosopimuslakiin tehty hyvityssakkojen korotus purettaisiin ja että julkisen sektorin hyvityssakkoja alennettaisiin niin, että yksityisen ja julkisen sektorin sakot tulisivat samansuuruisiksi. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan, että työehtosopimuslakiin sisältyvästä hyvityssakkojen korotusmenettelystä luovuttaisiin ja että sellaista ei säädettäisi vastaaviin julkisen sektorin lakeihinkaan.

Valiokunta pitää lakiehdotuksia tarkoituksenmukaisina ja hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Lisäksi valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 25 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, jäsenet Ajo, Joutsenlahti, Koskenniemi, Linna, Martikainen, Mäki-Hakola, Poutanen, Rosnell,

Rönholm, Sutinen, Tenhiälä, Tikka ja Vainio sekä varajäsenet Hietala, Kuusio, Piipari, Sasi, Vepsäläinen, Westerlund ja Viljanen.

Vastalause

Vuoden 1985 tammikuun 1 päivänä tuli voimaan laki työehtosopimuslain muuttamisesta (660/84), jolla työehtosopimuslain hyvityssakkoja korotettiin pääsääntöisesti yhdeksänkertaisiksi. Samalla lakiin otettiin korotusautomaatti, joka nostaa hyvityssakkojen määrää kolmivuotiskausittain rahanarvon muutosta vastaavasti. Hallitus esittää nyt saman korotusautomaatin ottamista myös valtion ja kunnalliseen virkaehtosopimuslakiin sekä yksityisten valtionapulaistosten toimiehtosopimuslakiin. Valiokunnan enemmistö on yhtynyt hallituksen esitykseen.

Lakialoitteen n:o 25 mukaisesti ehdotamme, että työehtosopimuslakiin tehty hyvityssakkojen korotus purettaisiin ja julkisen sektorin hyvityssakkoja samalla alennettaisiin. Edelleen ehdo-

tamme, että työehtosopimuslain mukaisten hyvityssakkojen korotusautomaatti kumottaisiin eikä sellaista myöskään säädettäisi julkisen sektorin hyvityssakkoihin.

Hyvitykseksi siitä, että työehtosopimuslain mukaisia hyvityssakkoja korotettiin ja ammattiosastojen ja -liittojen mahdollisuutta puolustaa oikeuksiaan työnantajain mielivaltaa vastaan vaikeutettiin, hallitus lupasi parantaa vastaavasti työntekijäin asemaa. Hallituksen tätä tarkoittava esitys, joka on sittemmin annettu eduskunnalle, ei täytä alkuunkaan näitä lupauksia.

Ehdotammekin,

että lakialoitteen n:o 25 pohjalta hyväksyttäisiin seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

valtion virkaehtosopimuslain 19 ja 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun valtion virkaehtosopimuslain (664/70) 19 §:n (*poist.*) 3 momentti sekä 20 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

19 §
(1 mom. *poist.*)

Hyvityssakon määrä saa olla valtion tai yhdistyksen osalta enintään 10 000 markkaa ja virkamiehen osalta enintään 100 markkaa. (*Poist.*)

20 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 ja 3 mom. *poist.*)

2.

Laki

kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 6 päivänä marraskuuta 1970 annetun kunnallisen virkaehtosopimuslain (669/70) 20 §:n (*poist.*) 4 momentti sekä 21 §:n 1 momentti näin kuuluviksi:

20 §
(1 mom. *poist.*)

Hyvityssakon määrä saa olla kunnallisen sopimusvaltuuskunnan, kunnan, kuntainliiton tai yhdistyksen osalta enintään 10 000 markkaa ja viranhaltijan osalta enintään 100 markkaa. (*Poist.*)

21 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 ja 3 mom. *poist.*)

3.

Laki

yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (poist.) 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 23 päivänä helmikuuta 1979 annetun yksityisten valtionapulaitosten toimiehtosopimuslain (238/79) (poist.) 16 §:n 1 momentti näin kuuluvaksi:

15 §
(Poist.)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)
(2 ja 3 mom. poist.)

16 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

4.

Laki

työehtosopimuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan 7 päivänä kesäkuuta 1946 annetun työehtosopimuslain 8 §:n 2 momentti ja 13 a §, sellaisina kuin ne ovat 7 päivänä syyskuuta 1984 annetussa laissa (660/84), sekä muutetaan 7 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 7 päivänä syyskuuta 1984 annetussa laissa, seuraavasti:

7 §

Työehtosopimukseen sidottu työnantaja ja työntekijä, joka tietensä rikkoo työehtosopimuksen määräyksiä, voidaan tuomita siitä maksaamaan, työnantaja korkeintaan kymmenentuhannen markan ja työntekijä korkeintaan sadan markan hyvityssakko.

dotun yhdistyksen ja työnantajan, joka ei täytä sopimuksesta johtuvia, 8 §:ssä mainittuja velvollisuuksiaan, on, jollei työehtosopimuksessa ole toisin määrätty, vahingonkorvauksen asemesta maksettava hyvityssakko. Tämä hyvityssakko ei saa olla kymmentätuhatta markkaa suurempi.

9 §

Työehtosopimukseen osallisen tai muutoin si-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 1986

Irma Rosnell

Niilo Koskeniemi

Osmo Vepsäläinen

EDUSKUNNAN
LAKI- JA TALOUSVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä

10 päivänä huhtikuuta 1986

Lausunto n:o 3

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunnan päätöksen mukaisesti valtiovarainvaliokunta on kirjeellään 18 päivästä maaliskuuta 1986 pyytänyt laki- ja talousvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 20 laeiksi valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaistosten toimiehtosopimuslain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Tuomo Vainio valtiovarainministeriöstä, johtaja Paavo J. Paavola Kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta, neuvottelupäällikkö Antti Tuomi Akava ry:stä, lakimies Eija Lehto-Kannisto Julkisten Työalojen Ammattijärjestö JTA ry:stä, neuvottelupäällikkö Mikko Mäenpää STTK:n Julkisten alojen ammattijärjestö STTK-J ry:stä ja osastonjohtaja Sakari Muilu TVK:n virkamiesjärjestöt TVK-V ry:stä.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa valtion ja kunnallisen virkaehtosopimuslain sekä yksityisten valtionapulaistosten toimiehtosopimuslain mukaan virka- ja toimiehtosopimusiin kohdistuvista työtaistelutoimenpiteistä sekä sopimuksen määräysten rikkomisesta samoin kuin lakien mukaisen valvontavollisuuden laiminlyönnistä voidaan määrätä maksettavaksi erityinen hyvityssakko. Esityksessä ehdotetaan lakeihin otettavaksi erityiset, työehtosopimuslakia vastaavat säännökset hyvityssakkojen määräaikaisesta tarkistusmenettelystä, jotta määrät vastaisuudessa pysyisivät rahan arvon muutosten tasalla.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan edelleen, että hyvityssakko virka- tai toimiehtosopimuksen rikkomisesta voidaan tuomita nykyisen tahallisuuteen perustuvan rikkomuksen lisäksi myös

silloin, kun työnantajan tai työntekijän olisi perustellusti pitänyt tietää rikkovansa sopimuksen määräyksiä. Lisäksi ehdotetaan, että hyvityssakko voidaan myös erityisestä syystä jättää tuomitsematta. Samalla ehdotetaan täydennettäväksi hyvityssakkojen määrän arvioinnissa huomioon otettavia perusteita työehtosopimuslakia vastaavasti.

Hallituksen esitys toisaalta perustuu 7 päivänä syyskuuta 1984 annettuun lakiin työehtosopimuslain muuttamisesta (660/84) ja toisaalta liittyy hallituksen esitykseen laeiksi työehtosopimuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE n:o 248/1985 vp.).

Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset lain muutoksiksi on tarkoitettu saattaa voimaan 1 päivästä toukokuuta 1986 lukien.

Laki- ja talousvaliokunta on lausuntoa valmistellessaan tarkastellut hallituksen esitystä toimialansa perusteella pelkästään kunnallishallinnon kannalta eli vain kunnallisen virkaehtosopimuslain 20 ja 21 §:n muuttamisen osalta. Esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, ettei ehdotetuilla muutoksilla ole kunnallishallinnon kannalta sellaisia vaikutuksia, jotka asettaisivat esteitä muutosten toteuttamiselle.

Edellä esitetyn perusteella laki- ja talousvaliokunta esittää kunnioittaen lausuntonaan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä valiokunnan käsittelemä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Järvisalo-Kanerva, jäsenet Hilpelä, Hurskainen-Leppänen,

Kietäväinen, Kokko, Komsu, Laaksonen, Löyttyjärvi, Myllyniemi ja Varpasuo sekä varajäsenet Aho, J. Mikkola (osittain), Pietikäinen ja Valo.

Eriävä mielipide

Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta puoltaa julkisen sektorin hyvityssakkojen korotusmenettelyä, joka vastaa vuoden 1985 alusta voimaan tullutta työehtosopimuslain muutosta. Tämä merkitsee hyvityssakkojen korotusautomaatin hyväksymistä. Ottaen huomioon hyvityssakkojen merkityksen työelämän käytännössä katsomme valiokunnan kannasta poiketen, että mahdolliset korotukset tulisi aina käsitellä eduskunnassa lainmuutoksina.

Vuoden 1985 alusta voimaan tulleella työehtosopimuslain muutoksella työehtosopimuslain hyvityssakot korotettiin enimmäismääriltään pääsääntöisesti yhdeksänkertaisiksi eli yhdistysten osalta 90 000 markkaan. Lakkojen johtuessa pääosin työnantajapuolen mielivaltaisesta sopimus-

ten tulkinnasta on sakkojen korottaminen heikentänyt ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuuksia puolustaa työntekijöiden etuja. Kun edellä mainittu laki säädettiin, luvattiin hallituksen taholta uudistuksia, joilla vahvistetaan työntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen asemaa työelämässä. Tällaisia uudistuksia ei kuitenkaan ole toteutettu eikä edes esitetty. SKDL:n eduskuntaryhmä on esittänyt hyvityssakkojen korotuslain kumoamista. Samanaikaisesti tulisi myös julkisen sektorin hyvityssakot saattaa samalle tasolle kuin työehtosopimuslain piirissä ennen korotusta.

Edellä todetun perusteella emme voi yhtyä valiokunnan lausuntoon vaan katsomme, että lausunnon pohjaksi olisi tullut ottaa ed. Kuopan ym. lakialoite n:o 25.

Helsingissä 10 päivänä huhtikuuta 1986

Timo Laaksonen

Marja-Liisa Löyttyjärvi

